ג: המקנא פרק ראשון סוטה

ורבי עקיבא א"ב לבתוב לה. תימה לרב חקדא דאמר בפרק שלשה מינין (מיר דף מג:) לחביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא לאיבריס לדידיה לא אינטריך לה לאיבריס מאי הוי דרש בלה יטמא ויש לומר הוה דרש למוכה כדרבי עקיבא ואידי דכתב יטמא כתב לה:

למשרי אחד מכל האומות. מהכא נפקא לן דבאומות הלך אחר הזכר (): **כתיב** נמי ()(ובאחיכם) לבדתנא דבי רבי ישמעאל. וא"ת הא אצטריך דדרשינן בפרק איזהו נשך (ב"מ דף עב:) מנין אם ראיתו מוהג שלא כשורה שאתה רשאי להשתעבד בו וכו' וי"ל אמאכתא בעלמא הוא וקנס מכמיס הוא כדי לייסרן: **מה** עדות אחרונה שאוסרתה אסור עולם. תימה דהוה מצי למפרך מה לעדות האחרונה שכן רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה:

ת"ל ועד אין בה בכל שיש בה. תימה כיון דהוא קינא לה ונסתרה והשתא אתי עד ג' דעומאה מסתמא בעל אתיך ולא מכחיש ליה א"כ מאי צריך קרא דעד אחד נאמן אפילו טומאה בעלמא בלא קנוי וסתירה כי האי גוונא היה מהימן כדאיתא בפרק האומר (קדושין דף פו.) אשתו זינתה בעד אחד וכו' תימא לרבא דאמר התם הוה דבר שבערוה אלא לגאני דאמר מהימן מאי איכא למימר אלא ע"כ אית לן למימר דלגאני לא אינטריך קרא אלא איכא דמכחיש אע"ג דקינא לה:

נאמר באן דבר ונאמר להלן דבר. תימה למה לי ג"ש אפילו בלא ג"ש מהיכא תיתי ליה דליתהימן בה עד אחד מעדות אחרונה ליכא למילף דאיכא פילכא: כמה

ורבי עקיבא א"ב ליכתוב רחמנא לה ולישתוק יטמא למה לי ש"מ ור' ישמעאל [6]איידי דכתב לה כתב נמי יטמא [7]לבדתני דבי ר' ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונישנית לא נישנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה [1]לעולם בהם תעבודו רשות דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר חובה מאי טעמא דרבי ישמעאל איידי דכתיב [2]לא תחיה כל נשמה איצטריך נמי למיכתב לעולם בהם תעבודו למישרי אחד מכל האומות שבא על הכנענית והוליד ממנה בן שאתה רשאי לקנותו [3]דתניא [4]מנין לאחד מן האומות שבא על הכנענית והוליד ממנה בן שאתה רשאי לקנותו בעבד ת"ל [5]וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו יכול אף הכנעני שבא על אחת מן האומות והוליד ממנה בן שאתה רשאי לקנותו בעבד ת"ל [3]אשר הולידו בארצכם מן הנולדים בארצכם ולא מן הגרים בארצכם ור"ע ממהם תקנו נפקא לעולם בהם תעבודו למה לי לחובה ורבי ישמעאל בהם ולא באחיכם ור"ע באחיכם מסיפא דקרא נפקא [1]ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך ור' ישמעאל איידי דכתי' ובאחיכם כתי' נמי בהם לכדתנ' דבי רבי ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונישנית לא נישנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה א"ר חסדא זנותא בביתא כי קריא לשומשמא וא"ר חסדא תוקפא בביתא כי קריא לשומשמא אידי ואידי באיתתא אבל בגברא לית לן בה

ואמר רב חסדא בתחילה קודם שחטאו ישראל היתה שכינה שורה עם כל אחד ואחד שנאמר [4]כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך כיון שחטאו נסתלקה שכינה מהם שנאמר [4]ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך [2]א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר [5]והלך לפניך צדקך וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין שנאמר [6]ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר [7]ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה [7]לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא [8]תנן התם שהיה בדין ומה עדות הראשונה שאין אוסרתה איסור עולם אינה מתקיימת בפחות משנים עדות האחרונה שאוסרתה איסור עולם אינו דין שלא תתקיים בפחות משנים ת"ל [8]ועד אין בה בכל שיש בה וק"ו לעדות הראשונה מעתה ומה עדות האחרונה שאוסרתה איסור עולם מתקיימת בעד אחד עדות הראשונה שאין אוסרתה איסור עולם אינו דין שתתקיים בעד אחד ת"ל [9]כי מצא בה ערות דבר ולהלן הוא אומר [10]על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר מה דבר האמור להלן על פי שנים עדים אף כאן על פי שנים [11]האי מכי מצא בה ערות דבר נפקא מבה נפקא בה ולא בקינוי בה ולא בסתירה מיבעי ליה הכי נמי קאמר תלמוד לומר בה בה ולא בקינוי בה ולא בסתירה וטומאה בעלמא בלא קינוי ובלא סתירה דלא מהימן עד אחד מנלן נאמר כאן כי מצא בה ערות דבר ונאמר להלן על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר מה דבר האמור להלן עדים שנים אף כאן עדים שנים תנו רבנן אי זו היא עדות הראשונה זו עדות סתירה עדות אחרונה זו עדות טומאה

וכמה

קאמר. וגזירה שוה למילתא אחריתי נקט ומתניתין הסורי מיתקרא והכי תנא ליה ת"ל בה ולא בקינוי ובסתירה שוה לטומאת אשה בעלמא שלא קינא לה בעלה וכא עד אחד ואמר אני ראיתיה שנטמאה אלא מהימן משום דרגלים לדבר: כלי

אם כן. דלאו למוכה אתא אלא להך דרשא: **לכתוב רחמנא לה ולשתוק.** דמשמע לגבם לא יטמא בעמיו כי אם לבשארו וגו' ולאחותו הבתולה לה כלומר לגופה שלם ולא לאיבריה: **לא תחיה כל נשמה.** בשבעה אומות כתיב החתי והגרגשי והאמורי והכנעני והפריזי והחוי והיבוסי: **למשרי אחד מן האומות.** משאר שבעים אומות: **שבא על הכנענית.** כל ז' אומות נקראו על שם כנען: **והוליד כן.** דהלך אחר האב ומותר להחיותו לך לעבד: **דתניא.** דלהכי אתא קרא: **בעבד** גרסי' בבי"ת: **וגם מבני התושבים וגו'.** לעיל מייתי כתיב מאת הגוים אשר סביבותיכם מהם תקנו עבד ואמה אשר סביבות ארצכם ולא מבני ארצכם דשבעה אומות וגם מבני התושבים כל תושב היינו שבא ממקום אחר ונתישב כאן וקאמר קרא שמותר לקנות מבניהם אשר יהיו להם מבנות אשר יולדו בארצכם: **מן הנולדים בארצכם.** בגיס הנולדים בארצכם וסם בני התושבים דהיינו אחרים שנשאו בארצכם דאם אחרים שנשאו בארצכם יהיו רשאים לקנות: **ולא מן הגרים בארצכם.** ולא מן הבנים הנולדים לבני ארצכם במקום אחר מבנות שאר אומות והבאים לבניהם לגור שם: **ולא באחיכם.** עבודת עבד: ה"ג **ורבי ישמעאל איידי דכתיב ובאחיכם כתיב נמי בהם כדתניא כו':** **קרית.** תולעת של שומשמין האוכלתן. כך הזנות מחרכת את הבית: **תוקפא.** כעס: **אידי ואידי.** תוקפא וזנותא דאמרינן דמחרכת את הבית: **באיתתא.** כבאשה מזנה או כעבדים. לפי שהאשה מתעבסקת בזנוניה ואינה עושה מלאכתה ולא משמרת ביתה ומפקרת את של בעלה למגפים: **קודם שחטאו ישראל.** בערבות: **עם כל אחד ואחד.** בביתו: **נסתלקה מהם.** מלגת לביתם דאינו יכול לראות בערבות שבביתו: **מקדמתו.** לפני מיתתו מכרזת לפניו: **מלפפתו.** כורכתו: **פגן הפס.** כפ' מי שקינא (לקמן לא.) אמאי דקתני אמר עד אחד ראיתיה שנטמאה לא היתה שותה: **שהיה בדין.** שלא להאמינו אי לאו דכתיב קרא: **בראשונה.** סתירה: **אין אוסרתה איסור עולם.** שאם תשתה ותמצא טהורה מותרת לבעלה ולתרומה: **אין מתקיימת בפחות משנים.** כדבעינן למיגמר דבר דבר מממון: **האחרונה.** טומאה שהיא אחר הסתירה: **כל שיש בה.** כל עדות שיש בה נאמן כדדרשינן לעיל() ועד אין בה תרי אלא חד וקא אמר אסורה ואטומאה קאי דהא מיהא סליק והיא נטמאה ועד אין בה: **קל וחומר.** שתתקיים בעד אחד: **תלמוד לומר.** כאשה מקנלקלת כי מצא בה ערות דבר ולהלן כו': ופרכינן למה לי למיכתב למילפה בגזירה שוה: **בה ולא בקינוי כו' מיבעי ליה.** () דכיון דכתיב בה מיעוטא הוא ולא גמרי' שאר עדיות דאשה מיטה וקמו להו במלתייהו בכל עדיות שבתורה: **הכי נמי** התיקון כשבת (ע"ז ה.). **שהיה בדין.** שלא יהא נאמן בה עד אחד אם לא מגזרת הכתוב (לקמן לא.). **ומה עדות הראשונה.** סתירה, שאין אוסרתה איסור עולם. אלא עד שתשתה, אינה מתקיימת בפחות משנים. כדבעינן למימר מגזרה שוה (שם). **עדות אחרונה.** טומאה. כל שיש בה. כל עדות שיש בה נאמן בה. וגמרא ילפינן לה דהכי קאתר תרי לית בה אלא אחד וקאמר והיא לא נתסמה לסיפרה, אלמא מהימן (שם). בה ולא בקינוי. דאמי אלעזר גזירה שוה, הא כתיב גבי עומאה ועד אין בה, ומיעוטא הוא, בה עד אחד נאמן ולא בעדות אחרת, והיא לה עדות סתירה כשאר כל עדיות שבתורה (שם). **וטומאה בעלמא.** עד אחד סהעיד על אשה שלא קינא לה בעלה ואמר נטמאת מגיין דלא מהימן, ולא אמרינן דטומאת אשה הכי היכמינה דאמנה, לא שנא לאחר קינוי ולא שנא בלא קינוי אלמוד לומר דו', וכי היכמינה דאמנה בטומאה שלאחר קינוי ויש עדי סתירה שיש ועד ומעיד שנטמאת, שרגלים לדבר (שם).

מסורת הש"ס

א) [פסחים סו:] יבמות נד: וסם נסמן]. ב) יבמות עח: קדושין סז:. ג) ע"ז ה.. ד) שם ימות לה:. ה) לקמן לא.. ו) לקמן לא.. ז) [דף כ:]. ח) [לענין יחסין]. ט) [ל"ל כהם].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בה ולא בקינוי כו' מיבעי ליה. נ"ב לגיגו של רש"י לומר דהכי קא קשיא ליה וקנעי ליה:

גליון הש"ס

גמ' לבדתני דבי ר"י. נ"ב סד ע"ב שבועות יט ע"ל מנחות י ע"א:

מוסף רש"י

מנין לאחד מן האומות. שבעולם שאין מן אומות של ארץ ישראל שאמר הכתיב עליהם לא תחיה כל נשמה (קדושין סז:) שאינו משבע אומות ואינו בכלל לא תחיה כל נשמה (יבמות עח:). **שבא על הכנענית.** שהיא בכלל לא תחיה, והיא הדין לחרם ייבוקת, אלא שהוא עקרלון על שם כנעני, דכתיב ארץ כנען (קדושין סז:). שאחה רשאי לקנותו בעבד. דבדין ליה בתר זכר ומותר לאיתוסי (שם) ואי אתה מצוה להמיתו דשניין ליה בתר אביה (יבמות עח:). ת"ל וגם מבני התושבים. שבאו מאומות אחרים ונעשו אזרחים תושבים במקומכם (שם) ועליו מצוה מתיר ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבותיכם, שאינן מז' אומות, מהם תקנו עבד ואמה, ומניין ליה וגם מבני התושבים, כלומר ולא משאר אומות נגדם שאין בהם מערבוב שבע אומות, אלא אף מבניהם שנולדים אותם תושבים הבאים לגור עמכם ומולדין מן הכנעניות מהם תקנו (קדושין סז:). **מן הנולדים בארצכם.** אשר הולדו בני אשר אומות מבנות ארצכם שנולדו בארצכם הייניו ממותיהם (שם) שאמו מארצכם ילדתו שם (יבמות עח:). **ולא מן הגרים בארצכם.** שהולדו בני ארצכם ממקומות אחרים מבנות שאר אומות ובאו הבנים לגור כאן אצל אמותם, ומאמות הבנים נולדין ולא מן הבנעניים שבארצכם, כלומר שנולדו מן הכנעניים (קדושין סז:) שנולד במקום אחר, שאמו מן שאר אומות ואחר כך בא לגור אצל אביו בארצכם, דרך אשה להיות במקומה ולדן אים בגלגי, הלכך הנולדים באחרן ובאו אמו משבעה אומות, אבל הנולדים במקום אחר ובאו אמו מאשר אומות, ומסתברא כי מעטיטו קרא הוכי דאביו כנעני (יבמות עח:). **מלפפתו.** מעטפתו, לשון מלנוס, כמו (שבת קנב:) מלפפין את

תוספות שאנץ

גם מבני התושבים כל תושב היינו שבא ממקום אחר ונתישב כאן ואמר קרא דמותר לקנות מבניהם אשר היו להם מבנות ארצך. ולא מן הגרים בארצך בנים הנולדים במקומות אחרים מבנות שאר אומות והבאים לבניהם לגור כאן. ל"ה: הכי הוי גירסת הספרים איידי דכתיב בהם כתיב ובאחיכם לכדתנא דבי ר' ישמעאל וקשה הכי בשביל שכתוב בהם ולא באחיכם כתיב ובאחיכם וכפל את דבריו על חנם ואין חוזר אומר כלום. והגיה רש"י איידי דכתיב ובאחיכם כתיב בהם. וכי תימא מה מרעיל גרסא זו מן האחרת ואומר רבי דהועיל דהא עתה חזר בו ממה שאמר לעיל רבי ישמעאל לעולם בהם תעבודו אתא למישרי אחד מן האומות שבא על הכנענית אלא איצטריך למדרש בהם ולא באחיכם ולרבי ישמעאל איידי דכתיב ובאחיכם כתיב נמי בהם לכדתנא [דבי ר"י] וכתיב בהם תעבודו דהוי דבר שנתחדש בה. וקשה להר"מ דאמאי לא קאמר דאיצטריך בהם ובאחיכם לעשה ולא תעשה (שם). **עדות אחרונה.** טומאה. כל שיש בה. כל עדות שיש בה נאמן בה. ונגמרא ילפינן לה דהכי קאתר תרי לית בה אלא אחד וקאמר והיא לא נתסמה לסיפרה, אלמא מהימן (שם). בה ולא בקינוי. מאי אלעזר גזירה שוה, הא כתיב גבי עומאה ועד אין בה, ומיעוטא הוא, בה עד אחד נאמן ולא בעדות אחרת, והיא לה עדות סתירה כשאר כל עדיות שבתורה (שם). **וטומאה בעלמא.** עד אחד שהעיד על אשה שלא קינא לה בעלה ואמר נטמאת מגיין דלא מהימן, ולא אמרינן דטומאת אשה הכי היכמינה דאמנה, לא שנא לאחר קינוי ולא שנא בלא קינוי אלמוד לומר דו', וכי היכמינה דאמנה בטומאה שלאחר קינוי ויש עדי סתירה שיש ועד ומעיד שנטמאת, שרגלים לדבר (שם).

ג) נראה לל"ל דאם נאמרה ונגמרה בקרא דלעולם בהם תעבודו פ"ר כמה כתיב הכי קרא מקמי קרא דבאחיכם וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com